

การศึกษาปัญหาการใช้งานพื้นที่ภายในอาคารเรียนและเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

A Study of Problems and Solution Guidelines for Architectural Classroom Building in Bangkok University

จุฑามาศ มาตุเวช*

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

*E-mail: chmchm.matu@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัญหาการใช้งานพื้นที่ภายในอาคารเรียนของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ และเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพรรณนา โดยการใช้วิธีการเก็บข้อมูล 3 แบบ คือ 1. แบบสอบถาม 2. แบบสัมภาษณ์ และ 3. การสังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัยเอง มีกลุ่มเป้าหมายหลักคือ นักศึกษาและคณาจารย์ของ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ เนื่องจากในปัจจุบันคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพนั้น ใช้อาคารเรียนที่เป็นอาคารซึ่งไม่ถูกออกแบบมาจากความต้องการการใช้งานของนักศึกษาสถาปัตย์ฯ โดยตรง จึงทำให้พบปัญหาจากการใช้งานด้านพื้นที่ภายในอาคารเรียนและห้องเรียนต่าง ๆ จึงนำไปสู่การสำรวจความต้องการและสอบถามถึงปัญหาการใช้งานดังกล่าว

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองสาขาวิชาของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ รวมถึงคณาจารย์พบปัญหาการใช้งานพื้นที่ภายในอาคารเรียนปัจจุบันซึ่งส่วนที่เกิดปัญหามากที่สุดคือ อาคารเรียน ร้อยละ 41.92 ,ห้องเรียน ร้อยละ 36.15 และครุภัณฑ์อุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ การเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหามาจากการเก็บข้อมูลได้เปิดโอกาสให้นักศึกษาและอาจารย์ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลหลักที่ใช้อาคารแห่งนี้ได้เสนอความคิดเห็นและเสนอแนวทางการแก้ไขไปพร้อมกับผู้วิจัยเพื่อค้นหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการใช้งานเบื้องต้น,การเก็บข้อมูลในสำหรับการก่อสร้างอาคารเรียนในอนาคต และเป็นประโยชน์ให้แก่สถาบันอื่นๆ ในการนำไปพัฒนาต่อยอดเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้งานและจุดประสงค์ของการใช้งานที่เป็นอาคารเรียน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

คำสำคัญ: ปัญหาการใช้งานพื้นที่ภายใน อาคารเรียน ครุภัณฑ์

Abstract

This research is a study the problem areas within the building of the Faculty of Architecture, Bangkok University and guideline to resolve the problem. The research is a descriptive research by using 3 methods 1. The questionnaire 2. Interviews 3. Participate observation of researchers. The main target group are students and teachers of the Faculty of Architecture. Nowadays Bangkok University is using the buildings that was not designed from the needs of the students. So, we found a problem from an area within the school building and classrooms which lead us to survey the needs and inquire issues.

The research found that students and teachers of the Faculty of Architecture are using the building areas which caused the most problem are buildings 41.92 percent, classrooms 36.15 percent, furniture in classroom and facilities. The recommended solutions from collected-data has opened opportunities for students and teachers which is the main group of people who use the building to offer opinions and propose solution together with researchers to find guidelines solution, basic solution, collecting data for school building construction and be useful to others in developing implementation to conform to the needs of users and the purposes of a school building Faculty of Architecture.

Keywords: The problem of using areas, Building, furniture in classroom and facilities

1. ที่มาและความสำคัญ

ในปัจจุบันคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต ยังไม่มีอาคารเรียนที่ออกแบบมาให้ตรงกับการใช้งานการเรียนการสอนของคณะ ด้วยเรื่องของข้อจำกัดต่าง ๆ ทางมหาวิทยาลัย ทั้งนี้อาคารเรียนปัจจุบันของนักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ส่วนใหญ่มีจำนวน 2 อาคาร การใช้พื้นที่ภายในอาคารดังกล่าวที่อาจจะไม่ได้ตอบสนองต่อผู้ใช้งานโดยตรง เพราะเป็นอาคารเรียนรวมสำหรับนักศึกษาทุกคณะของมหาวิทยาลัย จึงทำให้อาคารขาดพื้นที่สำหรับใช้ทำกิจกรรม , พื้นที่ภายในห้องเรียนไม่เพียงพอต่อจำนวนนักศึกษา นอกจากนี้ยังมีส่วนของห้องปฏิบัติการของคณะ ที่ตั้งแยกตัวออกไปจากบริเวณอาคารเรียน ทำให้เกิดความไม่สะดวกต่อการเรียน และการสัญจรที่ไม่ต่อเนื่องกับอาคารเรียนหลัก การจัดห้องปฏิบัติการให้อยู่ห่างกับอาคารเรียนนั้นทำให้เกิดความลำบากต่อการขนย้ายวัสดุที่ใช้ในการเรียนการสอนเช่นกัน

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น การวิจัยนี้จึงเป็นการสำรวจปัญหาการใช้พื้นที่ของนักศึกษาและบุคลากรภายในคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาเป็นแนวทางในการออกแบบอาคารเรียนในอนาคตหรือเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่พบในปัจจุบันเพื่อหาวิธีให้เกิดการบริหารจัดการการใช้พื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้ข้อจำกัดของอาคารที่มีอยู่ในปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ทั้งนี้เพื่อเป็นต้นแบบให้กับอาคารเรียนที่เหมาะสมกับคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ทั้งในรูปแบบที่มีอาคารเรียนของคณะ และเป็นอาคารเรียนรวม โดยผู้วิจัยจะเสนอเป็นรูปแบบของแนวคิดการออกแบบและเสนอแนวทางการแก้ปัญหาในด้านการจัดการ

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากิจกรรมในการใช้พื้นที่ภายในอาคารเรียนของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
2. เพื่อสำรวจความต้องการด้านครุภัณฑ์ อุปกรณ์ที่ใช้ภายในห้องเรียน และพื้นที่ในการเรียนของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงพื้นที่อาคารเรียน และแนวทางด้านการจัดการการเรียนการสอนของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

3. ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 ทฤษฎีที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาพบว่าแนวคิดและทฤษฎีในการจัดผังบริเวณของสถานศึกษา ดังนี้ การแบ่งส่วนต่าง ๆ ในสถานศึกษา สถานศึกษาประกอบไปด้วยกิจกรรมต่าง ๆ กันหลายชนิดทั้งที่เกี่ยวกับการศึกษา และเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ใช้สถานศึกษาด้วย ทั้งนี้สามารถจำแนกส่วนต่าง ๆ ในสถานศึกษาไว้ 10 ส่วน คือ

1. ห้องเรียนทั่วไป (General Classroom)
2. ห้องเรียนเฉพาะวิชา (Specialized Studies)
3. โรงอาหาร (Dining Area)
4. หอประชุม (Assembly Unit)
5. อาคารอำนวยการ (Administrative Unit)
6. ห้องสมุดหรือศูนย์กลางสื่อการสอน (Library or Instructional Material center)
7. บริเวณพักผ่อน (Recreation Area)
8. บริเวณเพื่อกิจกรรมและนิทรรศการ (Social Activity and Exhibition Area)
9. บริเวณบริการสาธารณูปโภค (Utilities)
10. เส้นทางจราจรและที่จอดรถยนต์ (Vehicular Traffic)

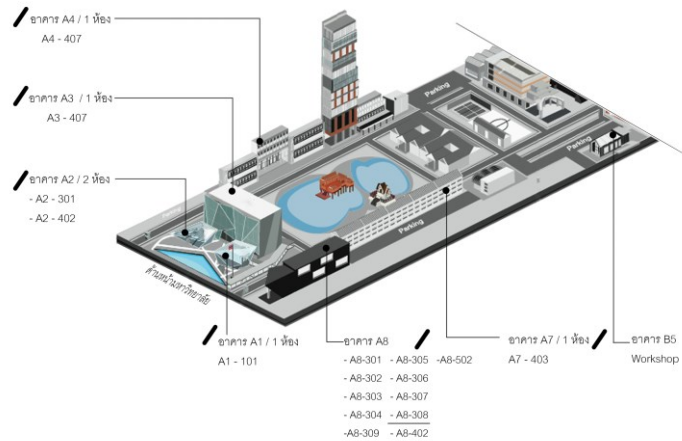
(กาญจนา ต้นสุวรรณรัตน์, 2536 อ้างใน ปริญา อังคสิงห์, 2521)

กาญจนา ต้นสุวรรณรัตน์, 2536 ได้จำแนก บริเวณอาคารเรียนไว้เป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

1. บริเวณที่ใช้เรียน (Learning Space) หมายถึง บริเวณที่มีความสำคัญที่สุดในสถานศึกษาทุกแห่ง และเป็นแหล่งที่รวมของจุดมุ่งหมายสำคัญของการจัดตั้งสถานศึกษา
2. บริเวณประกอบ (Auxiliary Space) หมายถึง บริเวณที่ใช้เพื่ออำนวยความสะดวก ให้แก่การจัดการเรียนการสอน ให้แก่นักเรียนและครู

3.2 การสำรวจพื้นที่และสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยผู้วิจัย

จำนวนห้องเรียนหลักอยู่ที่อาคาร A8 และมีอาคาร A1, A2, A3, A4, A7 และ B5 ในรายวิชา อื่น ๆ ด้วยโดยการเรียนการสอนในอาคารเรียนอื่นนั้น จะเป็นห้องเรียนที่มีความจำเป็นในการใช้งานเฉพาะทางด้านอุปกรณ์ต่าง ๆ จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำการจำแนกอาคารเรียนใน แต่ละอาคาร และจัดหมวดหมู่ของห้องเรียนที่ใช้ทำการเรียนการสอนของคุณะ เพื่อให้ทราบถึงจำนวนห้องเรียนที่นักศึกษาได้เข้าใช้งานที่ระบุไว้ในตารางสอน ดังนี้

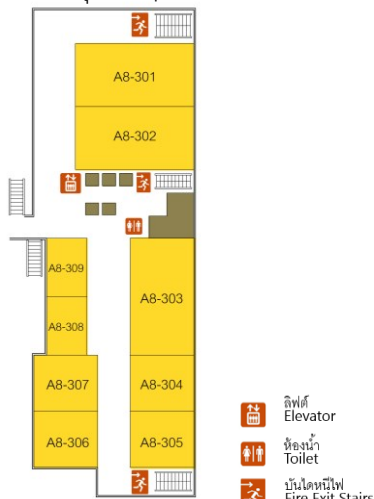
ภาพที่ 1 แผนผังอาคารเรียนภายในมหาวิทยาลัยกรุงเทพ

(แสดงเฉพาะอาคารส่วนที่ใช้เป็นห้องเรียนของคุณะสถาปัตยกรรมศาสตร์) ที่มา : www.bu.ac.th

3.3 ข้อจำกัดต่าง ๆ ของการใช้อาคารเรียนคุณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

จากการศึกษาโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก กับอาจารย์ประจำคณะและหัวหน้าภาคของทั้ง 2 ภาควิชา ซึ่งได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อจำกัดในการใช้งานพื้นที่อาคารเรียนในปัจจุบันของคุณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ไว้ดังนี้ เนื่องด้วยข้อจำกัดต่าง ๆ ของทางมหาวิทยาลัย ที่มีส่วนสำคัญในการขออนุญาตสำหรับการใช้ห้องเรียนหรือพื้นที่ต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยเพื่อทำการเรียนการสอน ซึ่งทางคณะต้องดำเนินการยื่นเรื่องขอใช้ห้องเรียนในแต่ละเทอม เนื่องจากห้องเรียนเป็นส่วนกลางของทางมหาวิทยาลัย ทุกคนสามารถมีสิทธิใช้ห้องเรียนได้ทุกห้อง การจัดการตารางเรียนของทางคณะจึงต้องคำนึงถึง จำนวนห้องเรียนที่สามารถใช้ได้ และเพียงพอต่อการเรียนการสอนของนักศึกษาทั้ง 2 ภาควิชา ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งหัวข้อของข้อจำกัดต่าง ๆ ของทางมหาวิทยาลัยและคณะไว้ดังนี้

1. ข้อจำกัดด้านงบประมาณ
2. ข้อจำกัดด้านจำนวนห้องเรียน
3. ข้อจำกัดด้านพื้นที่การใช้งานภายในห้องเรียน
4. ข้อจำกัดด้านพื้นที่การใช้งานส่วนสนับสนุนอื่น ๆ

ภาพที่ 2 แสดงผังบริเวณชั้น 3 ซึ่งเป็นชั้นเรียนของคุณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ที่มา : ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเอง

ห้องเรียนทั่วไป ภายในอาคาร A8 ชั้น 3 ทั้งหมด 9 ห้องด้วยกันคือ A8-301 – A8-309

บริเวณส่วนกลางของอาคารประกอบไปด้วย ห้องน้ำชาย / หญิง , ลิฟต์โดยสาร ห้องแม่บ้าน และบันไดหนีไฟ ขนาดของห้องเรียนมีขนาดแตกต่างกัน หากคาดคะเนจากสายตาเบื้องต้นสามารถแบ่งเป็น 3 ขนาดด้วยกัน คือ

1. ห้องเรียนขนาดเล็ก 75 ตารางเมตรขึ้นไป ได้แก่ ห้อง A8-308, A8-309
2. ห้องเรียนขนาดกลาง 120 ตารางเมตรขึ้นไป ได้แก่ ห้อง A8-304-A8-307
3. ห้องเรียนขนาดใหญ่ 200 ตารางเมตรขึ้นไป ได้แก่ ห้อง A8-301-A8-303

ภาพที่ 3 แสดงภาพห้องเรียนในอาคาร A8 ชั้น 3 บางส่วน ที่มา : ผู้วิจัยเป็นผู้ถ่ายภาพ

กรณีศึกษา การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งการศึกษาเป็น 2 ส่วนสำคัญ ได้แก่

1. การศึกษาการจัดการพื้นที่ภายในอาคารเรียนและห้องเรียน สภาพแวดล้อมทางกายภาพต่าง ๆ
2. ปัญหาและแนวทางการแก้ไขในการจัดการเรื่องพื้นที่ในการเรียนการสอน

กรณีศึกษาที่ 1 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

กรณีศึกษาที่ 2 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ประเด็นในการศึกษาของงานวิจัยชิ้นนี้ ได้แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลักคือ

1. ปัญหาในการใช้งานพื้นที่ภายในอาคารเรียน
2. แนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากการทบทวนวรรณกรรม

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการใช้งานพื้นที่ภายในอาคารเรียน โดยผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 3 ส่วน

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยออกแบบแบบสอบถาม

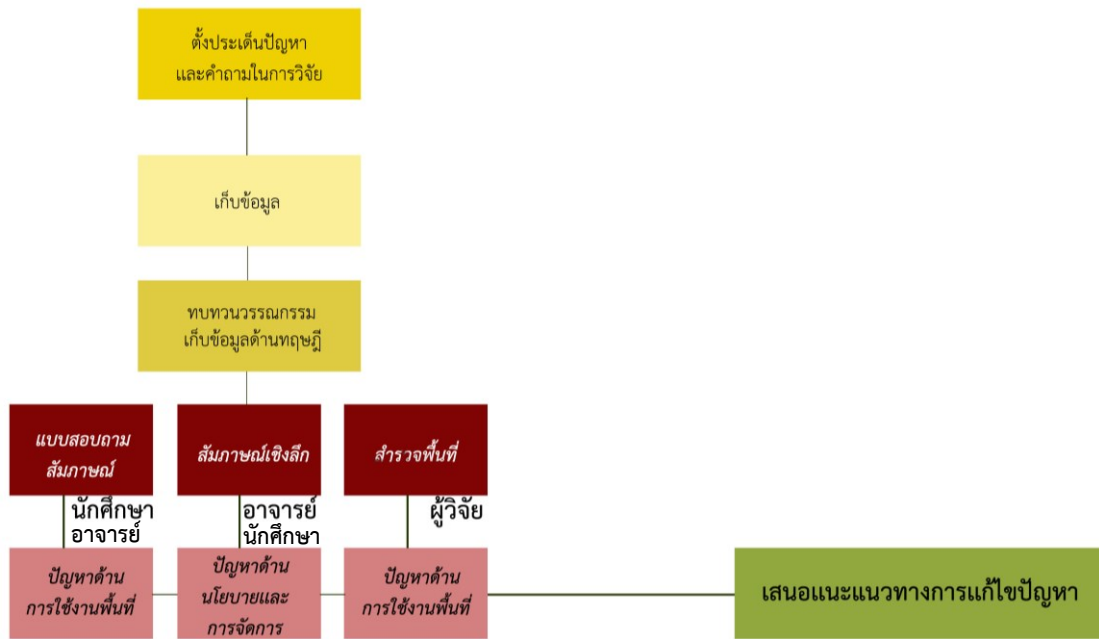
ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามไปทดสอบเบื้องต้น (Pre-Test)

ขั้นตอนที่ 5 นำแบบสอบถามที่ได้ ลงภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลจากนักศึกษาและอาจารย์ประจำ

ขั้นตอนที่ 6 การเก็บรวบรวมข้อมูล จัดแยกกลุ่มข้อมูลที่ได้จากนักศึกษา และข้อมูลที่ได้จากอาจารย์ เพื่อนำแบบสอบถามนั้นไปสู่วิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 7 วิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนที่ได้จากแบบสอบถามนำข้อมูลมาหาค่าร้อยละทางสถิติ

ขั้นตอนที่ 8 นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ทั้งหมด มาสรุปและอภิปรายผล เพื่อเสนอแนะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา

ภาพที่ 5 แสดงแผนการวิจัย
ที่มา : ผู้วิจัยจัดทำขึ้น

5. ผลและวิจารณ์

จากการศึกษาปัญหาการใช้พื้นที่ต่าง ๆ ภายในอาคารเรียนคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ พบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วนักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ทั้ง 2 สาขาวิชา มีการเรียนการสอนในลักษณะใกล้เคียงกันพบปัญหาเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ภายในอาคารเรียนและห้องเรียนเป็นส่วนมากรองลงมาคือปัญหาเกี่ยวกับครุภัณฑ์และอุปกรณ์เครื่องใช้ภายในห้องเรียน รวมไปถึงพื้นที่ใช้งานส่วนสนับสนุนอื่นๆ เช่น พื้นที่ทำกิจกรรม, พื้นที่พักผ่อน, พื้นที่จัดแสดงผลงาน เป็นต้น ซึ่งในแต่ละประเด็นปัญหามีผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งอาจารย์และนักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ แสดงดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นปัญหาต่าง ๆ

1.1 ท่านคิดว่าปัจจุบันท่านพบเจอปัญหาเกี่ยวกับการใช้พื้นที่อาคารด้านใดมากที่สุด

หัวข้อ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านอาคารเรียน	109	41.92
ด้านการจัดห้องเรียน	94	36.15
ด้านสภาพแวดล้อม	57	21.92
อื่น ๆ	0	0
รวม	260	100.00

1.2 ท่านคิดว่าอาคารเรียนปัจจุบันของท่านควรมีการปรับปรุงแก้ไขในส่วนใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1ข้อ)

หัวข้อ	จำนวน	ร้อยละ
อาคารเรียน	132	37.18
ห้องเรียน	106	29.86
บริเวณโดยรอบอาคารเรียน	57	16.06

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัญหาที่ถูกรับมากที่สุดจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับด้านอาคารเรียนและรองลงมาคือการจัดห้องเรียนซึ่งเป็นข้อที่สอดคล้องกันกับเรื่องปรับปรุงแก้ไขในส่วนอาคารเรียนและห้องเรียนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดจากผลรวมของการเก็บข้อมูลจากอาจารย์และนักศึกษาในคณะ

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการอาคารเรียนและห้องเรียน

ส่วนของอาคารเรียน

2.1 ท่านคิดว่าควรมีอาคารเรียนสำหรับคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์โดยเฉพาะหรือไม่

หัวข้อ	จำนวน	ร้อยละ
ควร	260	100.00
ไม่ควร	0	0
รวม	260	100.00

ตารางที่ 2 (ต่อ)

2.2 ท่านคิดว่าอาคารเรียนปัจจุบันของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มีความเหมาะสมต่อการใช้งานของท่านหรือไม่

หัวข้อ	จำนวน	ร้อยละ
เหมาะสม	50	19.33
ไม่เหมาะสม	210	80.77
รวม	260	100.00

2.3 ท่านคิดว่าอาคารเรียนควรมีส่วนสนับสนุนใดบ้างที่นอกเหนือจากห้องเรียน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

หัวข้อ	จำนวน	ร้อยละ
ห้องสตูดิโอสำหรับทำงาน 24 ชั่วโมง	243	13.58
ห้องสำหรับทำกิจกรรม	201	11.24
บริเวณพักผ่อน	201	11.24
ห้องเก็บของ	189	10.56

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ส่วนของห้องเรียน

2.4 ถ้าไม่เพียงพอท่านคิดว่าจะมีแนวทางการแก้ปัญหาอย่างไรจึงเหมาะสมที่สุด

หัวข้อ	จำนวน	ร้อยละ
จัดห้องเรียนให้สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบได้	98	51.90
เพิ่มจำนวนห้องเรียนในอาคารเดียวกัน	23	12.20
จัดห้องเรียนแต่ละห้องให้เชื่อมต่อกันได้	23	12.20

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ส่วนของครุภัณฑ์และอุปกรณ์เครื่องใช้

2.5 ท่านต้องการให้มีครุภัณฑ์หรืออุปกรณ์ใดบ้างในห้องเรียน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

หัวข้อ	จำนวน	ร้อยละ
ไม้ที่สไลด์ติดโต๊ะ	201	8.38
โต๊ะเขียนแบบ	199	8.30
โต๊ะตัดกระดาษ	198	8.25

จากตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษาและอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ส่วนมากเห็นว่าอาคารเรียนพื้นที่ต่าง ๆ ภายในอาคารมีพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการใช้งานในการทำกิจกรรมอื่น ๆ รวมถึงอาคารเรียนที่ไม่ได้ตอบสนองรูปแบบการเรียนการสอนของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์เท่าที่ควร

นอกเหนือจากการเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามเพื่อสำรวจปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายแล้วนั้น ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ทั้งอาจารย์หัวหน้าภาค และ กลุ่มตัวแทนนักศึกษาแต่ละชั้นปี เพื่อศึกษาพูดคุยถึงปัญหาในด้านการใช้พื้นที่ต่าง ๆ ภายในอาคารเรียน และปัญหาด้านนโยบาย ข้อจำกัดต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยและคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

ข้อมูลจากอาจารย์หัวหน้าสาขาทั้ง 2 สาขาวิชา

- การเรียนการสอนที่มีนักศึกษาทั้ง 2 สาขาวิชา ซึ่งมีจำนวนนักศึกษาที่ค่อนข้างมาก และจำนวนห้องเรียนภายในอาคารที่ใช้ในปัจจุบันมีจำกัดและไม่สามารถใช้งานได้เต็มที่ทุกห้องจึงจำเป็นต้องจัดการตารางเวลาในการเรียนของทั้ง 2 สาขาให้ลงตัวที่สุด
- การเรียนในรูปแบบของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ค่อนข้างเฉพาะทาง บางวิชาในการเรียนจำเป็นต้องใช้พื้นที่ หรือมีรูปแบบที่ปรับเปลี่ยนได้เสมอ ขึ้นอยู่กับวิชาและผู้สอน การมีพื้นที่ในการทำกิจกรรม หรือแสดงผลงานจึงเป็นสิ่งจำเป็น
- เนื่องจากข้อจำกัดด้านการขออนุญาตใช้ห้องเรียนหรือพื้นที่ส่วนอื่นๆภายในมหาวิทยาลัยที่เป็นไปได้ค่อนข้างยากเพราะนักศึกษาแต่ละคณะที่มีค่อนข้างมากพอสมควรการพิจารณาการให้ใช้พื้นที่ ต้องเห็นถึงความจำเป็นและพิจารณาถึงจำนวนนักศึกษาและข้อจำกัดอื่นๆ อีกด้วย

ข้อมูลจากนักศึกษาแต่ละชั้นปีและสาขาวิชา

- ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบมักเป็นปัญหาเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ได้อย่างจำกัด เช่น พื้นที่ในการทำกิจกรรมของคณะ การรับน้องหรือการแสดงผลงาน ไม่มีพื้นที่ที่เป็นหลักแหล่งโดยเฉพาะ ซึ่งพื้นที่เหล่านี้ที่ใช้ในปัจจุบันจะเป็นพื้นที่ส่วนรวมของมหาวิทยาลัยซึ่งการใช้งานก็ขาดพื้นที่ที่รองรับจำนวนคนในคณะ หรือพื้นที่เก็บอุปกรณ์เครื่องใช้ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน
- ด้านความต้องการของนักศึกษาส่วนใหญ่ ต้องการห้องทำงานหรือห้องสตูดิโอ ที่สามารถทำงานได้ 24 ชั่วโมง หรือใช้งานล่วงหน้าได้ตามความเหมาะสม อย่างเช่นช่วงที่มีโปรเจกต์ในการทำงานมักจะเป็นช่วงเวลาเร่งรีบ และต้องการพื้นที่ในการทำงานหลายๆอย่างค่อนข้างมาก ทั้งการทำโมเดล การพิมพ์งาน การติดตั้งผลงาน เป็นต้น

6. สรุปผล

ด้านประเด็นปัญหาต่าง

นักศึกษาและอาจารย์มีความคิดเห็นส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาในปัจจุบันเป็นปัญหาเกี่ยวกับตัวอาคารเรียนและการจัดห้องเรียน คิดว่าการปรับปรุงแก้ไขในเบื้องต้นควรเริ่มต้นจากสองสิ่งนี้

ด้านการจัดการอาคารเรียนและห้องเรียน

อาคารเรียน

นักศึกษา และอาจารย์มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ว่าคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ควรมีอาคารเรียนที่เป็นอาคารเรียนเฉพาะของคณะ และอาคารเรียนในปัจจุบันของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ไม่เหมาะสมต่อการใช้งาน พร้อมกับให้เหตุผลประกอบต่าง ๆ ดังนี้

- เนื่องจากต้องทำงานในสเกลที่ใหญ่ รวมถึงงานกลุ่มจึงควรมีที่รับรองสำหรับนักศึกษา ที่ต้องใช้เวลาทำงานร่วมกัน, การขนย้าย, การปรึกษาร่วมกัน
- มีความยืดหยุ่นในด้านการใช้พื้นที่และจัดกิจกรรมของคณะ
- รูปแบบการเรียนที่ค่อนข้างเฉพาะทาง ไม่เหมือนคณะอื่น ๆ จำเป็นต้องมีพื้นที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทักษะเฉพาะทางที่ส่งเสริมวิชาชีพของนักศึกษา

ส่วนสนับสนุนอื่น ๆ ภายในอาคารเรียน

นักศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเห็นว่า ส่วนสนับสนุนอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากห้องเรียน ที่ต้องการคือห้องสตูดิโอสำหรับทำงาน 24 ชั่วโมง และรองลงมาคือ ห้องสำหรับทำกิจกรรม, บริเวณพักผ่อน และห้องเก็บของ ตามลำดับ

ห้องเรียน

นักศึกษา และอาจารย์มีความคิดเห็นส่วนใหญ่ว่า คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มีพื้นที่การใช้งานห้องเรียนและจำนวนห้องเรียนไม่เพียงพอ และคิดว่าแนวทางในการแก้ไขปัญหา ควรจัดห้องเรียนให้สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบได้ตามการเรียนการสอนได้

การจัดการห้องเรียน

นักศึกษาและอาจารย์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการจัดให้ห้องเรียนในเชิงวิชาปฏิบัติและห้องเรียนเชิงวิชาทฤษฎี แยกกัน เพราะเหตุผลต่าง ๆ ดังนี้

- รูปแบบการเรียนของวิชาเชิงปฏิบัติจำเป็นต้องใช้พื้นที่ค่อนข้างมาก รวมไปถึงมีอุปกรณ์สำหรับใช้งานโดยเฉพาะ เช่น การใช้แผ่นรองกระดาษในการตัดกระดาษ , การใช้อุปกรณ์สำหรับทำโมเดลหรือชิ้นงานอื่น ๆ

- ห้องเรียนเชิงทฤษฎี หรือวิชาที่ต้องฟังและจดบันทึก ควรมียุทธศาสตร์ที่ทำให้มีสมาธิและมีรูปแบบเป็นห้องบรรยายทั่วไป แต่ห้องเรียนในการปฏิบัติควรเน้นการมีพื้นที่ที่กว้างขวาง มีพื้นที่โล่งบ้างสำหรับวางชิ้นงาน, จัดแสดงผลงาน และความสะดวกต่อการสัญจรภายในห้อง

ส่วนของครุภัณฑ์และอุปกรณ์เครื่องใช้

นักศึกษาและอาจารย์มีความต้องการในด้านครุภัณฑ์และอุปกรณ์เครื่องใช้ ที่เป็นไม้ที่สไลด์แบบติดโต๊ะ มากที่สุด รองลงมาคือโต๊ะเขียนแบบ และโต๊ะตัดกระดาษ สำหรับครุภัณฑ์และอุปกรณ์อื่น ๆ มีความต้องการเฉลี่ยค่อนข้างใกล้เคียงกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา

การแก้ไขปัญหาพื้นที่การใช้งานภายใน เบื้องต้นผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าเป็น 2 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบที่ 1 การแก้ปัญหาด้วยการออกแบบและการปรับปรุงพื้นที่ การแก้ไขปัญหาด้วยการออกแบบและปรับปรุงส่วนต่าง ๆ ภายในห้องเรียนเพิ่มขึ้น หรือลดลงตามความเหมาะสม เช่น หากความต้องการพื้นที่สำหรับเก็บของมากขึ้น ก็อาจจะลดจำนวนโต๊ะเก้าอี้ในห้องเรียนลง และเพิ่มเป็นพื้นที่สำหรับชั้นวางของหรืออุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ ทั้งนี้ผู้วิจัยคิดว่าหากมีการออกแบบปรับปรุงพื้นที่ใดก็ตามที่เกิดจากการสำรวจความต้องการของผู้ใช้อาคารหลัก ซึ่งคือนักศึกษาและอาจารย์ของคณะ จะเป็นสิ่งที่เหมาะสมและสามารถใช้งานได้ตอบสนองต่อความต้องการโดยตรง

2. รูปแบบที่ 2 ระดับการแก้ไขปัญหาด้วยการจัดการ การแก้ไขปัญหาด้วยการจัดการ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการแก้ไขปัญหานี้ ส่วนหนึ่ง ต้องเกิดจากการจัดการด้านการเรียนการสอนของทั้งอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา กล่าวคือ หากมีอาคารเรียนที่มีการใช้ห้องเรียนที่จำกัด มีพื้นที่การใช้งานที่จำกัด การหาวิธีการจัดการวิชาในการเรียนแต่ละเทอมของนักศึกษาให้มีความยืดหยุ่น หรือการจัดการด้านการใช้ห้องเรียนร่วมกัน ในรายวิชาที่มีลักษณะใกล้เคียงกันหรือพิจารณาตามความเหมาะสมของการเรียนในวิชานั้นๆ เช่น การจัดห้องเรียนให้เป็นแบบ studio ที่ใช้ร่วมกันได้ในทุกชั้นปีและทุกสาขาวิชา หรือ การปรับเปลี่ยนการจัดตารางสอนให้เหมาะสมต่อจำนวนนักศึกษาและจำนวนห้องเรียน

แนวคิดวิธีการจัดการเรียนแบบ Block Course

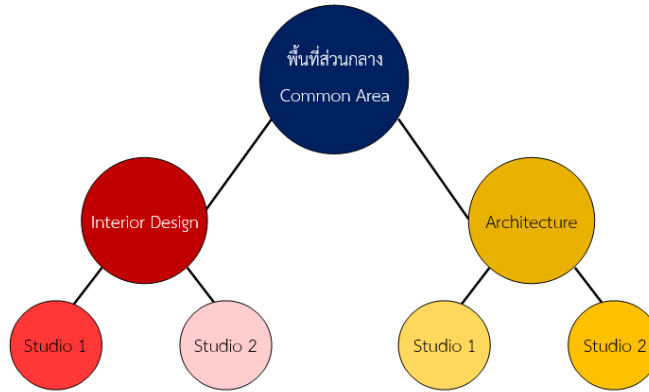
วัน	Section	08.30 – 09.50	16.40 – 17.50
จ.	1	ARC 151 Architecture Design 1 (A8-301)	
อ.	1	ARF 161 Drawing & Rendering 1 (A8-301)	
พ.	1	ARF 163 Basic Design (A8-301)	
พฤ.			
ศ.			
ส.			

A. ครึ่งเทอมหลัง ในภาคการศึกษาที่ 1/2561

วัน	Section	08.30 – 09.50	16.40 – 17.50
จ.	1	ARC 151 Architecture Design 1 (A8-301)	
อ.	1	ARF 161 Drawing & Rendering 1 (A8-301)	
พ.	1	ARF 164 Basic Graphic & Drafting (A8-301)	
พฤ.			
ศ.			
ส.			

B. ครึ่งเทอมแรก ในภาคการศึกษาที่ 1/2561

แนวคิดในการจัดการห้องเรียนแบบ Studio

ที่มา : จุฑามาศ มาตเวช (2561)

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ควรคำนึงถึงจำนวนนักศึกษา นโยบาย ข้อจำกัดของแต่ละสถาบัน และควรรักษาถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการใช้งาน หรือ การเรียนการสอนของนักศึกษาและอาจารย์เพิ่มมากขึ้น การออกแบบหรือปรับปรุงพื้นที่หรืออาคารเรียนควรพิจารณาถึงอัตลักษณ์ ความสวยงาม และการใช้งานที่เกิดประโยชน์สูงสุดประกอบกันไปด้วย

7. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.ธนธร กิตติกานต์ และกรรมการที่ปรึกษาร่วม รศ.ดร. ชัยสิทธิ์ ด้านกิตติ กุล รวมไปถึง ผศ.ดร.ฤทธิรงค์ จุฑาพฤฒิกุล , ผศ.ดร.ญาณินทร์ รักวงศวาน ที่ได้ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข งานวิจัยชิ้นนี้ ให้ออกมาสมบูรณ์และเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการเผยแพร่มากที่สุด อีกทั้งยังตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตั้งแต่แบบสอบถามและเนื้อหาภายในงานวิจัยชิ้นนี้

ขอขอบคุณ ผศ.ดร. อวิรุทธ์ เจริญทรัพย์ อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และตัวแทนนักศึกษา นางสาวปรีเยศ ปรีชานุกุล คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ที่ให้ความอนุเคราะห์เยี่ยมชมอาคารเรียนและให้คำแนะนำต่าง ๆ

ขอขอบคุณ นายอาทิตย์ ตรีทิพย์ธิคุณ ตัวแทนนักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ในการให้ข้อมูล ด้านการเรียนการสอนและเยี่ยมชมคณะ

ขอขอบคุณนักศึกษาและคณะอาจารย์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ที่สละเวลาในการทำแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ เพื่อให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับงานวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณครอบครัว เพื่อน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้ที่สนับสนุนและช่วยเหลือจนทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

8. เอกสารอ้างอิง

ปริญญา อังสุสิงค์.2521. การบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม.กรุงเทพฯ: พิทักษ์อักษร.

กาญจนา ต้นสุวรรณรัตน์.2536. การศึกษาอาคารเรียนสาขาวิชาช่างเทคนิคสถาปัตยกรรม จากความต้องการของผู้ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิตสาขาสถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.